

Õiguskantsler

Teie 15.12.2025 nr

Meie 26.03.2026 nr 6-3/260260/2602622

Parvlaevaliinidel kehtestatud püsielaniku sõidusoodustus

Lugupeetud avaldaja

Palusite õiguskantsleril kontrollida, kas praegu parvlaevaliinidel kehtivad püsielaniku sõidusoodustuse tingimused on kooskõlas põhiseadusega.

Täpsemalt soovisite hinnangut majandus- ja taristuministri 25. septembri 2015. aasta määruse nr 120 „[Avaliku teenindamise lepingu alusel teostataval liiniveol sõitja kõrgeim piletihind, sõiduki ja selle haagise pileti hinnad ning sõidusoodustused Kuivastu-Virtsu, Rohuküla-Heltermaa ja Sõru-Triigi parvlaevaliinidel](#)“ (edaspidi: määrus) § 4 lõike 2 punktis 5 ja § 5 lõikes 1 sätetatu kohta. Need sätted näevad ette, et alates 2026. aastast saavad parvlaevaliinidel püsielaniku sooduspileti osta vaid need inimesed, kelle elukoht on rahvastikuregistri kohaselt sama aasta 1. jaanuari seisuga Saare või Hiiu maakonnas (edaspidi: saarel). Samasugune tingimus kehtib ka juriidiliste isikute kohta, kes asuvad äriregistri järgi saarel. Varem hakkas sõidusoodustus kehtima kohe pärast seda, kui inimene oli oma elukoha saarel registreerinud.

Küsisite, kas selline muudatus on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-s 12 sätestatud võrdsuspõhiõigusega, arvestades eelkõige neid inimesi, kes asuvad saarele elama pärast 1. jaanuari, ning neid, kes elavad aasta jooksul vaheldumisi kahes omavalitsuses.

Mõistan, et soodustuse tegemine üksnes neile, kes on oma elukoha saarel registreerinud 1. jaanuariks, võib tunduda saarele hiljem asunud inimeste suhtes ebaõiglane. Soodustuste andmisel on paratamatu, et tuleb kehtestada teatud reeglid ja piirangud. Selline erinev kohtlemine ei ole siiski võrdse kohtlemise nõude rikkumine.

Palusin soodustuse tingimuste muutmist selgitada regionaal- ja põllumajandusministril. Ministeeriumi selgitusi olen seisukoha kujundamisel arvesse võtnud.

Parvlaeval, mis sõidavad avaliku teenindamise lepingu alusel Eesti mandri ja saarte vahel, võivad sõiduki omanikud või vastutavad kasutajad, kelle elukoht või ettevõtte asukoht on sellel saarel ning kes alustavad sõitu või lõpetavad sõidu sellel saarel, saada kuni poole ulatuses soodustust sõiduki ja haagise veohinnast. Selle soodustuse täpsed tingimused ja suuruse määrab minister oma määrusega ([ühistranspordiseaduse](#) (ÜTS) § 36 lg 3).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Ministril on õigus kehtestada sõidusoodustusi ka mõnele teisele üldiste tunnuste alusel kindlaksmääratud sõitjate grupile, kui seda nõuab avalik huvi ning soodustuse kehtestamiseks on mõistlik ja asjakohane põhjus (ÜTS § 36 lõiked 4 ja 5). Seaduses ei ole täpsustatud elukohaandmete kindlaksmääramise tingimusi, mistõttu on ministril õigus otsustada, millistele gruppidele ja millistel tingimustel soodustust antakse. Muu hulgas võib soodustuse saamise siduda inimese elukoha ja selle tuvastamise ajaga, kui nii saab paremini täita soodustuse eesmärki. Järelikult oli ministril seaduslik volitus kehtestada, et sooduspileti saamiseks peab sõitja olema registreerinud oma elu- või asukoha saarel 1. jaanuariks.

Tõepoolest, sellise elukoha registreerimise tähtaja tõttu ei saa pärast 1. jaanuari saarele kolinud inimesed kohe püsielaniku soodustust. Seega koheldakse erinevalt neid isikuid, kes registri järgi elavad või asuvad 1. jaanuari seisuga saarel, ja neid, kes asuvad saarele elama hiljem. Pärast 1. jaanuari saarele asunud peavad ootama kuni järgmise aasta alguseni, et parvlaevaga sõitmisel püsielaniku soodustust saada. Sellisel võrdsuspõhiõiguse piirangul peab olema kaalukas põhjus.

Põhiseadus ei keela isikute erinevat kohtlemist, kuid see keelab meelevaldse ebavõrdse kohtlemise. Erinev kohtlemine on lubatud, kui sellel on legitiimne eesmärk ja see on proportsionaalne ehk sobiv, vajalik ja mõõdukas PS § 11 tähenduses.

Ministeerium selgitas, et soodustuse tingimuste muutmisel on kaks eesmärki. Esiteks soovitakse pakkuda soodustust neile inimestele, kes elavad saarel või kelle äritegevus toimub saarel aastaringelt. Teiseks soovitakse soodustuse uute tingimustega muuta saarte omavalitsuste tulubaas stabiilsemaks, kuna elukohapõhine tulumaks arvestatakse samuti kalendriaasta alguse andmete põhjal (vt [tulumaksuseaduse](#) § 5). Kui elanik registreerib end valla elanikuks pärast 1. jaanuari, siis tema tulude pealt omavalitsusele samal aastal tulumaksu ei laeku. Kuna tulumaksu laekumine ei arvesta kahes kohas elamist, saab omavalitsuse seesuguseid soove ja riigi valikuid mõista.

Mõlemad eesmärgid on õiguslikult legitiimsed ja regionaalpoliitiliselt põhjendatud.

Nõudes elukoha registreerimist konkreetseks kuupäevaks, toetatakse saartel alaliselt elavaid inimesi ja välditakse hooajalist ümberregistreerimist. Püsielaniku soodustuse eesmärk ongi toetada saartel alaliselt elavaid inimesi ja seal tegutsevaid ettevõtjaid, tagades neile soodsamad tingimused mandrile sõiduks. Peale selle aitab kehtestatud tingimus hoida omavalitsuse tulubaasi stabiilsena ja võimaldab paremini osutada avalikke teenuseid – ühistransporti, toetuste maksmist –, mille planeerimisel lähtub vald samuti kalendriaasta alguse andmetest.

Niisuguseid ajaliselt piiratud tingimusi on seatud ka teistes valdkondades. Näiteks kooli- ja lasteaiakoha pakkumisel ning mitmete sotsiaaltoetuste maksmisel võetakse samuti arvesse rahvastikuregistrisse kantud elukohaandmeid 1. jaanuari seisuga. Riigikohus on leidnud, et Riigikogu võib siduda sotsiaaltoetuste ja hüvitiste saamise õiguse elukoha registreerimise kuupäevaga, kui selleks on mõistlik põhjus (vt nt Riigikohtu 08.03.2011 otsus, [3-4-1-11-10](#)). Praegusel juhul on lähtunud samasugusest põhimõttest: parvlaevaliini sõidusoodustuse andmiseks on vaja kehtestada objektiivne, selge ja kontrollitav tingimus, mis võimaldab eristada saarte püsielanikke hooajalistest elanikest ning toetab saarte omavalitsuste tulude planeerimist.

Piirang on vajalik juhul, kui sama eesmärki ei ole võimalik saavutada muu, isikut vähem koormava abinõuga. Ministeerium kaalus muudatust koostades ka teisi abinõusid: inimese elukohaandmete kontrollimist piletiostu ajal või kindlatel kuupäevadel aastas ning minimaalse saarel elamise aja nõuet. Need meetmed ei oleks aga välistanud hooajalist ümberregistreerimist

ega oleks täitnud omavalitsuse tulubaasiga seotud eesmärgi. Valitud lahendus on eesmärkide saavutamiseks seega vajalik.

Piirangu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühest küljest põhiõiguste piiramise ulatust ja intensiivsust ning teisest küljest piirangu eesmärgi tähtsust. 1. jaanuari seisuga elukoha registreerimise nõue ei takista kedagi saarte ja mandri vahel reisimast ega saarele elama asumast. Erinev on vaid parvlaevapileti hind ning ka selle kohta kehtib ajaline piirang: püsielaniku sooduspileti saab saarele elama asunud inimene osta hiljemalt järgmise aasta 1. jaanuarist. Peale selle kompenseerib riik osa piletihinnast vedajale, mistõttu ei ole täispileti hind ülemäära kõrge.

Neid põhjendusi arvestades ei ole alust pidada kehtestatud nõuet põhiseadusvastaseks.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise